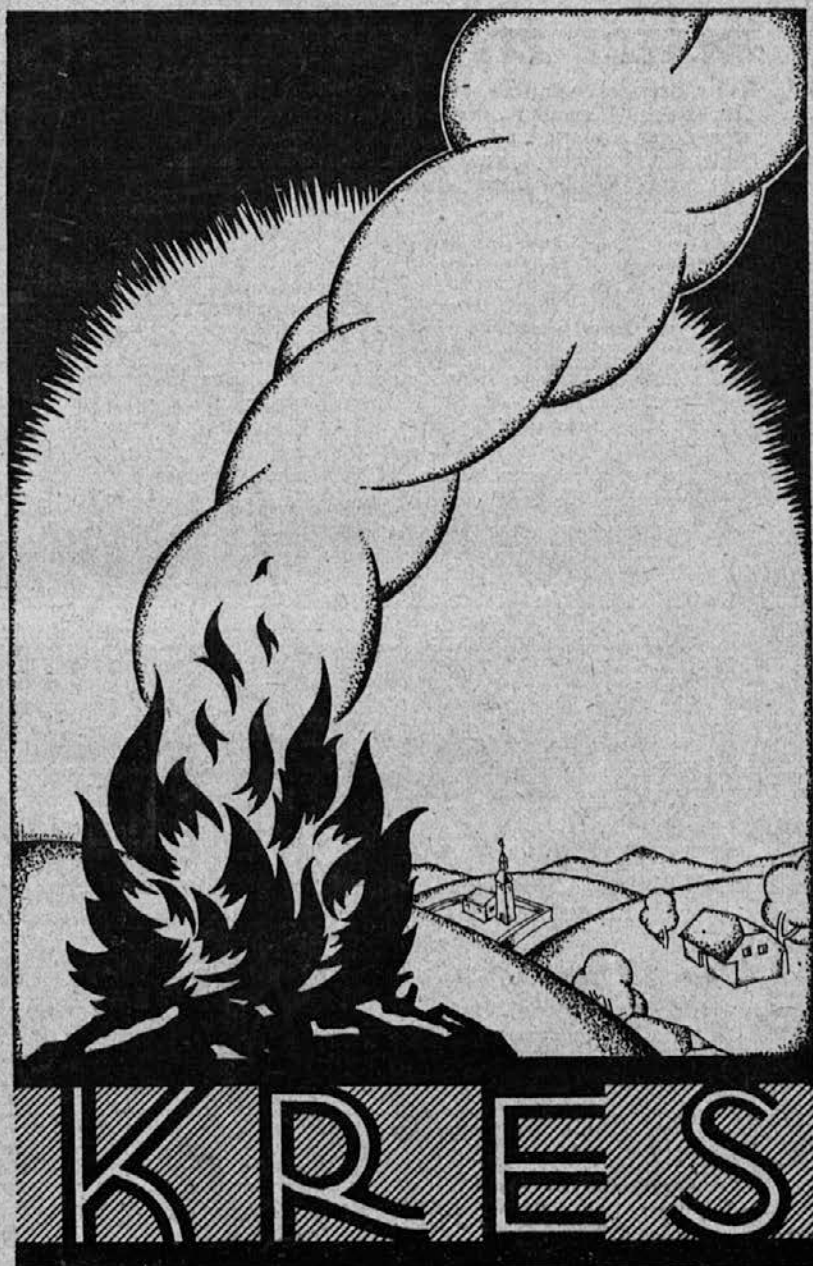

Poština plačana v gotovini.

ŠTEV. 10

* 1930 *

LETO I

BESEDE ŽIVLJENJA MISLI IN MOLITVE ZA FANTE

Velik prijatelj mladine, škof dr. Gregorij Rožman je napisal slovenskim fantom molitvenik. Iz svoje duše je zajel in od srca do srca povedal fantom fantovsko besedo za njihovo življenje. Pred molitvenim delom je zbral tehtne misli in jih podal v teh-le poglavjih.

- I. Bog in jaz
- II. Moja mlada leta
- III. Jezus Kristus — naš kralj in prijatelj
- IV. Marija najčistejši vzor moškemu srcu
- V. Sin cerkve
- VI. V družini:
 1. Starši
 2. Bratje in sestre med seboj
 3. Ko ustanavljaš lastno družino

VII. Nosite Boga v svojem telesu:

1. Skrb za dušo
2. Skrb za telo
3. O kako lep je čist rod

VIII. Sam do sebe

IX. Med ljudmi:

1. Ljubezen do bližnjega
2. Prijateljstvo

Fantje, berite, kar je za vas zapisano in molite, kakor vam narekuje vaše fantovsko srce! Kdor molitvenik že ima, naj ga pokaže znancu in prijatelju, kdor ga pa še nima, naj ga takoj naroči

v Društveni nabavni zadrugi, Ljubljana, Ljudski dom,
v Jugoslovanski knjigarni ali pri Ničmanu v Ljubljani

Cena za vezan izvod z rdečo obrezo je Din 22.—, z zlato obrezo Din 50.—

EDINI
SLOVENSKI
ZAVOD
BREZ
TUJEGA
KAPITALA
JE

V lastni
novi palači na
vogalu
Miklošičeve in
Masarykove
ceste poleg
kolodvora

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA LJUBLJANA

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo;
2. Zvonove in steklo proti razpoki in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah. Zastopniki v vseh mestih in tajah.

19

 KRES

30

Prvi december

Učakal rad bi srečni dan,
dan našega združenja, —
S. Gregorčič.

Zgodovinska proklamacija regenta Aleksandra o zedinjenju Slovencev, Srbov in Hrvatov v eno državo, v en državen narod, je bila zaključek stoletnih naporov, plod velikih tudi krvavih žrtev najboljših sinov slovenskega in srbskohrvaškega naroda, uresničenje sanj naših pesnikov-prerokov.

Ko danes na praznik zedinjenja gledamo na 12 let skupnega življenja v našem »narodnem domu«, najprej ugotavljamo, da naš narodni dom še ni popoln, ni še vseh Slovencev »pod streho hiše ene«. To je naša narodna bol, ki nam tem bolj teži srce, ko dan za dnem slišimo o trpljenju bratov, katerim se niso odprla vrata v svobodni dom. Še je Jugoslovan razdvojen, še razjeda strupeno sovražstvo njegovo narodno telo. Še sovraži brata brat in še se zateka brat k sovražniku-tujcu in zato še tepta Slovence tujčin in tlači ga krvavo. Zdi se nam, kakor da bi bilo okoli nove zgradbe našega narodnega doma še polno razmetanega kamenja nekdanje zgradbe slovanske edinosti. Koliko lepih prizidkov in delov naše narodne zgradbe bi se dalo iz teh kamnov zgraditi in kako lep bi bil tedaj naš narodni dom!

Pa tudi v domu samem še ni vse v redu. Mnogo se je moralo delati na hitro, pri tem delu so delavci bili zelo različne miselnosti in zato je zgradba postala ne posebno udobna. Treba je poprav in tu zopet niso mnenja edina. Težko je delo ureditve države. Mnogo mislecev je mislilo o idealni obliki države, pisali so o tem in eden najznamenitejših, Anglež Tomaž Moor, je imenoval to državo utopija (= kraj, ki ga ni). In res iščemo in iščemo ta kraj, ki ga nikjer ni in ga ne najdemo, hrepenimo po tem vzoru in smo z resničnostjo nezadovoljni.

Toda ko gledamo na praznik v preteklost zadnjih 12 let, nam oko obstane na lepih in veselih točkah. Najprej nam ogreje dušo spomin na ono idealno zaneseno dobo pred 12 leti. Vihar navdušenja

za svobodo, za zedinjenje za lepo veliko in mogočno Jugoslavijo, kako je bil ta lep! Pomladil je starce, ozdravil bolne in krepil krepke in močne. Čeprav lačni in strgani, razbiti na telesu po grozotah vojne, smo bili veseli in srečni tiste dni. Lepi so bili tudi dnevi, ko je Slovenec sam urejal svobodno domovino in se uveljavljal kot gospodar na svoji zemlji. In potem ko so se v Ljubljani odprla vrata najvišjega učnega zavoda, naše ljubljanske univerze, ko je s stolpov iz Domžal šel po vsemirju val slovenske besede, slovenske pesmi od naroda do naroda, kako velikanski skok naroda malokomu poznane je bil to! Počasi toda vendarle se je uveljavljalo v tej dobi duhovno zedinjenje treh jugoslovanskih bratov. Polagoma se je utrjevalo prepričanje, da to zedinjenje ni izvršeno in izvršljivo s proklamacijo zedinjenja, ampak da je to velika naloga bodočnosti, da se izvrši kot nujna posledica ozkega sožitja bratov, ki so bili tisočletja ločeni. Uveljavlja se prepričanje, da je za to zedinjenje treba naporov in dela, da tu pa ni treba in ne sme biti žrtev, ker žrtvovati se more le to, kar nam je drago, mi pa moramo in hočemo vse, kar nam je resnično drago, obdržati in kot svoje bogastvo postaviti v naš skupni dom, da ne bo pust in prazen, ampak jake lepote. Pri tem delu je po naravi prva mladina, saj njej bo ta dom srečno bivališče bodočnosti. Naša slovenska katoliška mladina ve, da se srečna bodočnost gradi najprej z molitvijo k Onemu, ki je vladar sveta. Tako bomo tudi na praznik 1. decembra molili:

Kristus Kralj, čuvaj, vodi in vladaj našo ljubljeno Jugoslavijo!

Stranik Dragoman:

Večerna misel

*Tiha zver
sedi na duši
ves večer in pije, pije kri.*

*Dvignem roko — pa omahne v molk
kot jok otrokov.
Zakričim čez svet — pa se glasu ustrašim
in umolknem bled.*

*Težko pest
položil mi je nekdo čez srce.*

*Ves sem v sebi.
Mislim na polnoč in rad bi umrl.*

Janez z Visokega

»Kaj se na testament izgovarjaš! Ti si to naredila, pa nihče drugi, saj rajni, vem, kako je mislil.«

»Pa je vendar dekle v testamentu!« se je zasmejala Maruša.

»I, saj lahko kaj preuredimo!«

»Testament?«

»E, testamenta ne moremo!... Toda drugo lahko nekoliko preuredimo, kar bi bilo za vse boljše!«

»I — nu, kakšna pa je tista tvoja modrost, ki vse bolje ve?«

»Saj veš!... Tole meni ni prav vseč, ker testament sili, da se morata vzeti!... Tega bi ne bilo treba!«

»Tako, to ti ni vseč?«

»I, kaj bi take reči silili. Tako mlada človeka spravljati skupaj, ko ne vemo, ako sta drug za drugega.«

»Lej, lej, kako si pa natančen! Kakor kakšen urar.«

»Fant je ne mara, toliko ga poznam, za dekliča pa ne vem; mislim, da tudi ni prav vneta zanj.«

»I, kaj te to skrbi! To se bo še vse naredilo! Ko bosta skupaj, bo pa dobro, pa bo zmiraj: O moja Rezička!... in pa: O moj Anzek!... Pa se bosta imela rada, da bomo vsi veseli.«

»Ko bi človek vedel!«

»O, jaz vem, da ga Rezička ima rada. Zmirom ga ima na jeziku. Tako skrbi zanj, kakor bi bila njegova, in že strahovati ga hoče... Doma je že imela snubače, pa ni hotela nikamor, sedaj se pa kar nič ne brani.«

»Veš kaj, Maruša! Kaj bi to vkup silili, kar se samo ne!... Kaj pa, ako bi mi nekaj dali Reziki, pa naj bi se omožila drugam, saj ne manjka moških!«

»O ti, navihanec ti!... Mešetariti pa znaš... Kako bi se je rad iznebil!... O, vem, kam misliš, vem!... Ti si tudi tak!... Hahaha!... Pa ne bo nič!«

»I, zakaj bi ne bilo?«...

»Da bi ona dekle iz Samote prišla na Višavo? Nikoli!... Nikoli!«...

»Kdo se kaj meni o njej!«...

»Ti!... Ti hočeš tako!... O, seveda!... Reziki bi se nekaj brnilo, pa hajdi z Višave! in potem pum, pum, pum, — — pum — pum, pum! pa ona punica iz Samote sem gor!... Hahaha, kako ste si lepo izmislili!... Hej, pa meni je vse to dišalo!... Zato je tako!«

»Satansko si zvita!«

»Pa ste mislili, da ste vi bolj, kaj ne? ... O, jaz sem vedela, kaj sem delala, pa tudi sedaj vem ... O, moj rajni je bil trd, — — že ve, zakaj je bil, — pa sem ga vendar pregovorila, in sedaj je tako.«

»Ali boš kaj bolj sita, ako boš videla dva nesrečna človeka?«

»Nesrečna? ... Zato nesrečna, ker bosta imela vsega dovolj?«

»Pa ljubezni ne bo.«

»Bo morala biti! ... Malo več ali manj te reči ne more škodovati, pa tudi koristi ne mnogo!«

»Seveda ti, — ti se ne meniš dosti, toda pomisli na fanta, moj sin je — veš, da sem dolžan skrbeti zanj.«

»Ali misliš, da jaz nisem dolžna skrbeti za Reziko? — Pa kaj bi se tako-le lovila ... Jaz vem, kje mi nastavljaš zanjko. E, mene ne preslepiš, in zato me ne boš ujel ne z grožnjami, ne z obljubami ali sladkimi besedami. Jaz sem že dosti skusila. Testament je tukaj, pa ga prenaredi, ako moreš ... Vzameta naj se, ali se pa premoženje razdeli vsakemu pol, kakor je zapisano.«

»Meni se premoženje smili.«

»Hahaha,« se je zasmejala Maruša sladko, ko je videla, kako koptilja Beligoj v zanjki. »Meni se tudi smili.«

»Tako se ne udaš?«

»Nikdar! ... Testament je v mojih rokah.«

»Ti boš kriva!« ...

»Ali pa ti.« ...

Janez je bil po onem usodnem trenutku, ko je izvedel grozno vsebino testamenta, ves strt, uničen ... Vse sanje so hipoma izginile, vse lepe osnovne bile razdrte. On, Višava in Marijanica se je bilo strnilo v krasno celoto, a sedaj je bilo razbito ... Kadar je mislil Janez na Višavo, je mislil tudi na Marijanico, in kadar je sanjaril o Marijanici, je gledal na Višavo, toda sedaj ... o grozne slike! Ondi na Višavi naj bi bila kraljica Glavanova Rezika! Zazeblo ga je pri srcu, mraz ga je oblival po hrbtu. Najblažji čuti so se upirali temu spoznanju ... Jeza in sovraštvo se je kuhalo v njem. — Potem pa ni hotel nekaj časa misliti ničesar, prav ničesar, da bi se premotil ... Ej, pa so ga vendar premagali občutki!

»Marijanico naj pustim? ... Polovico Višave naj pustim? ... Ali morem? ... Nikdar! Nikdar ... Tega stric ni hotel!«

Testament je pa govoril tako jasno, tako odločno, da ga je tudi Janez umel, naj si je v duši napravljaj še tolik hrup.

»Ali Marijanico ... ali pa polovico Višave!«

To mu je bilo jasno, in to ga je bolelo, zakaj oboje mu je bilo prirastlo k srcu ...

Marušo je smatral za izvor vsega tega zla. Prej je mislil, da so to samo Marušine muhe, a sedaj je spoznal, da je bila Maruša vse

to natančno preračunila, zato je rastlo v Janezovem srcu sovrašтво do nje. Umikal se je pred njo, pred očetom in materjo, in bežal bi bil najraje tudi pred svojimi mislimi, ako bi bil mogel.

»Kaj bo dejala Marijanica?«

Pri njej je bil s celim srcem. Zakopal se je bil do ušes v misel, da bo Marijanica poleg njega na Višavi... Pa Višave ne bo več, ako vzame Marijanico! Oh, kako ga je to zbodlo!... Odreči se tako lepemu premoženju, odstopiti toliko rodovitnih njiv, toliko travnikov in gozdov in pol hiše Reziki?... Oh, kako je bilo to hudo!... Nikamor se ni mogel odločiti. Krene sem, izgubi Marijanico, krene tja, izgubi Višavo. Ej, kdo bo kaj dal nanj, ako ne bo več gospodar cele Višave, oni trdni, ponosni kmet, za katerega prijateljstvo so tekmovali sosedje, katerega beseda je nekaj veljala zato, ker jo je izgovoril kmet z Višave. Kdo bo še pogledal nezatnega polovičarja, ki še ne bo mogel reči: ena cela veža je moja, ako vzame Marijanico?... Ali se bo mogel tako postaviti, kakor se je rajni Debeloglav?... Oh, ko bi imela ta Rezika res kaj ženskega na sebi! Pa te njene oči, njen smeh, njena beseda, kako je vse to čudno!... Kako lepa je Marijanica!... Iz njenih oči sijejo žarki, ki ogrevajo srce, na njenih licih cveto rožice, za katerimi se obračajo njegove oči, in njen mili glas, njen sladki smeh!... Ali jo more pozabiti?... Morda pa tudi ona le zato gleda za njim, ker je dedič ponosne Višave?... Morda bi ne bila zadovoljna samo s polovico Višave?... Potem bi pa ugasnil žar njenih očíj, zvene le rožice na njenih licih in onemel njen smeh... Ali bi jo potem še mogel ljubiti?...

Tako sta se borila v njem ljubezen in pohlep, on pa je nihal zdaj sem, zdaj tja in iskal nekaj stalnega, česar bi se oklenil... Kako je ljubil to Višavo!... Kako prijetno bi bilo ondi, ako bi ne bilo Maruše in Rezike!...

»O ta testament!«

Gospodar je bil, pa je vendar bežal pred vsemi, ker ni imel moči, da bi se odločil in rekel:

»Tako bo!«

»Štefan, nikar ga ne sili! Naredi naj, kakor vé, da bo lažje živel! Meni se smili,« je rekla Beligojka, ko se je odpravljala domov.

»On nič ne vé,« jo je zavrnil mož in ji nekaj naročil za dom.

Sina ni mogla najti, da bi se poslovila pri njem, zato je odhajala s solzami v očeh.

Beligoj se je pa pripravljaj na razgovor s sinom. Bal se ga je, ker se je bal, da bo Janez vztrajal pri svojih načrtih; saj mu je bilo še v živem spominu, kako se je nekdaj postavil za vzor svojega srca, a upanja ni gojil nobenega, da bi bilo sedaj kaj bolje...

Ali naj se pusti polovica Višave?

Ta žrtev se je zdela Beligoju prevelika ...

»Ah, zaradi ene ženske naj se vrže toliko premoženja proč?... Ali je vredna toliko?... Kdo bi bil tako neumen!«

Beligoy je bil že v dobi, ko polje po žilah mirna, hladna kri, ko pri vseh podjetjih razum vpraša: koliko bo pa vrglo?...

Zato se je odločil žrtvovati sina za Višavo...

Pa ni mogel najti pravega trenutka... Vpričo Maruše ali Re-zike se ni hotel razgovarjati s sinom o tako sitni reči, a sicer je pa sin bežal pred njim, ker se je bal očeta, ker je poznal očeta.

Napcsled sta se vendar sešla.

»Kakšen gospodar si?... Kako se brigaš za gospodarstvo?« ga je ogovoril oče.

»Saj ste vi tukaj!«

»Kako ti je všeč testament?« ...

Janez je zardel, a oče je nadaljeval:

»Kar je, je!... Popraviti se ne da več!... Tako mora biti, ker se preokreniti ne da... Ti sedaj ne boš mogel biti tako, ker Maruša ne bo več gospodinjala, a gospodinje je treba... Kdaj se boš oženil?«

Janez je pogledal očeta, da bi videl, kaj misli oče.

»Ali ste jo videli? In je vam všeč?«

»Zakaj bi ne bila... Bogata je!... Polovica Višave se je drži.«

»Vi veste, da je ne maram... Jaz ostanem zvest Marijanici.«

»Bodi zvest potlej, ko ne boš imel ničesar, neprevidnost svoje-glavna!«

»Pol Višave je še vedno moje!«

»I seveda je!... Drugo polovico pa tudi lahko dobiš, pa nimaš potlej nobene sitnosti. Jaz ti ne svetujem, da bi bil tako neumen, da bi Višavo razbil, ko je tako lepa.« ...

»Pa če ni drugače mogoče!... Saj ste jo videli. Jaz se ne morem sprijazniti z njo. Ko bi bila vsaj drugačnega obnašanja!... Tako mi pa ni všeč. Seveda, Višava je lepa!«

»O, lepa, lepa!... Za vse ženske bi je jaz ne dal, in vem, da ni drugzega norca na svetu takega, kakor si ti!... Ti jo boš pa vrgel stran zaradi gladkih ženskih lic, zaradi sladkih besedi. O neumnosti! ... Janez, sin moj, bodi pameten!«

»Kako pa morem drugače!«

I, kako? Saj je dovolj jasno povedano. Vzemi to dekle!«

»Ako je pa ne maram in je ne morem, saj veste, da sem si že izbral nevesto, ki mi je všeč, ki je pustiti ne morem.«

»Poslušaj me, moj sin!... Usedi se!... Otročji si še, zato me poslušaj, kaj ti povem jaz, tvoj oče, ki sem že skušil mnogo na svetu, in vem, kaj je ženska, in kaj je premoženje... Stric, Bog mu

povrni, ti je zapustil tako lepo premoženje, kakor ga ima le malo kdo. Zapisal pa je v testamentu, da moraš vzeti to Reziko, ki je tetina žlahtnica... Gotovo je tako zahtevala ona, ki je imela pravico zahtevati del premoženja... Vesel bodi, da vsega ni zahtevala! Stric, moder mož, pa ni hotel, da se Višava razbije, zato je zapisal, da se vzameta in tako ostane premoženje celo... Jaz ne rečem, da je tako ravno najbolj prav, pa vendar, tako je... Ne daj, da bi se premoženje delilo! Ti boš v veliki škodi!... Vzeli ti bodo več, ne samo polovice, in vrhu tega boš imel na glavi Marušo in Reziko... Vsi boste pod eno streho... In misliš, da bo potem mir, ko pripelješ ženo domov? O, potem bo šele pekel na Višavi! Ženske se bodo grizle, in največji revež boš ti. Na eni strani te bo ujedala žena, na drugi ti bo očitala Marušo premoženje, in grča ne bo še kmalu sprejela — in potlej te bo grizla še vest, češ, ko bi bil naredil drugače... O sin, ti ne poznaš ženskih... Ti jih sodiš po rdečih licih in medenih besedah. — Tvoje izvoljenke ne poznam. Jaz ti tudi ne zamerim, da si si jo izbral, saj nisi vedel, kakšen bo testament. — Pa sedaj veš... Mora že biti čedno dekle, ker si se zagledal vanjo... Toda pomisli! Sedaj je mlada, pa se bo postarala; rdeča lica bodo postala hrapava, glas osoren, in veselje se bo spremenilo v černost. Taka bo in tvoja bo, Višava pa ne bo tvoja... Rezika!... I, nu, res ni lepa, dosti sem videl že lepših; toda, da bi se jo kar tja vrglo, pa tudi ni. Nekaj moškega ima na sebi, to je res; za vsako reč ne bo jokala. Toda korenjak je in dober delavec bo, zato se je ne boj! Navadila se bo tudi drugega obnašanja. — Res je, da človek rajši gleda lep, gladek obraz, kakor grd; pa kdo je bil še od takega gledanja sit, to mi povej... Jaz bi si upal z Reziko živeti, pa še dobro bi živel. Žena mora biti možu pokorna, veš, zato smo možje tudi močnejši, kakor ženske, in kadar pride čas, je treba ženskam to pokazati, da ne vrasejo človeku čez glavo. E, Janez, nič se ne boj Rezike!... Kar vzemi jo, saj vidiš, da se je drži pol Višave.<...>

V Janezovem srcu je zmagal pohlep.

»Ali ni druge rešitve?«

Beligoju je šinila zadovoljnost preko obraza.

»Jaz je ne vem, in nihče je ne ve... Vzemij jo, ako hočeš imeti mir!«

»Kaj bo pa rekla Marijanica?«

Staremu se je nekaj posvetilo:

»To te skrbi?... Kaj ti more?... O, ako ni drugače, bom pa že jaz uredil vso stvar.<...>

Janezu se je zdelo, kakor bi vrgel neko breme raz sebe.

Pohlep oslepi, zato ni videl, da je vrgel napačno breme proč.

Beligoj si je zadovoljno mel roke, zakaj, da bi se vse izvršilo tako gladko, tega se ne bi nadejal.

»Naš fant je vendar pameten.«

Sedaj Janez ni več bežal pred očetom, tudi Maruši in Reziki se ni umikal.

Zato je Beligoj dejal Maruši:

»Pa pojdemo 'h koroki!... Lep par bo to.«

»Čast Bogu.«

»Kje pa je tista fantova punica?«

»Ondi v Samoti!... Hči mlinarice Magdalene je. Ej, kako se bo stara grizla!... Hahaha!...«

24.

Marijanica je mislila, da bo Janez sedaj, kot sam svoj gospodar, prihajal mnogo pogosteje v Samoto. Zato je bila nemirna, ko ga ni videla tri cele dni, a njen nemir je še rasel, ker so izginjali nadaljni dnevi, in ni bilo Janeza na izpregled.

»Zakaj ga ni?«

To vprašanje ji je bilo vedno na jeziku, in brisala si je solzne oči, ki so bile rdeče in zabreknjene od joku in prečutih noči. Sree jo je bolelo.

»Lej, lej! Sedaj ga pa ni od nikoder,« je dejala mati. »Kaj ima toliko dela, kali? Vsaj za trenutek bi prišel.«

Namesto Janeza so pa prihajale čudne novice z Višave v Samoto.

»O ta testament! Ta ga je priklenil!«

Tako so si pripovedovali ljudje, in eni so trdili, da je zapisano v testamentu tako, da mora Janez vzeti Marušo, drugi so pa ugovarjali temu in so pripovedovali, da je neka druga ženska zapisana v testamentu, katere nihče ne pozna, samo rekli so, da je taka, da »Bog nas varuj«. Eni so vedeli, da se je Janez brani in da jo je zapodil, ko je prišla na Višavo, drugi so pa rekli, da mu je popolnoma všeč, in da se bosta prav v kratkem vzela.

To ni bil hladilen balzam na srčne rane Marijaničine.

Povedal ji je bil že Janez, da mu ponuja Maruša neko Reziko, pa takrat je rekel, da je ne mara, da se mu gnjusí. Takrat ji je obljubil zvestobo.

»Zvest do konca!«

Té besede si je bila zapisala v spomin in v srce, zato ni mogla verjeti, kar se je govorilo. Bila je še mlada, neizkušena, in je seveda verjela le to, kar ji je bilo všeč, zato je zaupala Janezu in hrepenela po njem:

»Janez!... Janez!... Pridi!«

Magdalena je bila pa izkušena ženska. Poznala je prisege zaljubljenec. Ker je pa želela iz maščevanja, da bi prišla njena hči na Višavo, je verjela Janezu tudi ona, a ta vera se ji je manjšala in izginjala.

»Zvest do druge!« si je mislila, in ta misel je vzbujala sovraštvo.

Magdalena je verjela ljudem. Vsega ji ni bilo treba verjeti, saj je Janez že sam pripovedoval, da mu Maruša usiljuje neko dekle. Zato se je njena jeza obračala v Marušo; njo je klela kot izvor vse nesreče, zakaj Maruša je bila izpodrinila njo, da ni prišla na Višavo, in sedaj zopet Maruša upira, da bi ne prišla tja gor njena hči. O tem je bila prepričana.

Pa vendar ji še ni ugasnilo vse upanje, da pride hči na Višavo.

»Sedaj, ko je Janez prost in sam svoj gospod na Višavi, se otrse vpliva Marušinega; kljuboval ji je doslej, kljuboval ji bo tudi sedaj. Videti je moški.«

Hčerke pa ni znala tolažiti. Ljubila jo je, pa ji ni hotela vzbujati upov, ki bi se morda ne uresničili in bi jo pahnili potem še v večjo žalost, ko bi se ne izpolnili.

»Kaj se kisaš, bo že prišel! Sedaj ima druge skrbi. Pa ne bodi taka. Pa ako ga ne bo, kaj za to, prišel bo pa drugi.«

Toda to je hčerko še bolj bolelo.

Janeza ni bilo od nikoder, v Marijaničinem srcu je pa rastlo hrepenenje.

»Mati, jaz grem na Višavo.«

Magdalena ni pozabila, kaj je bila doživela sama na Višavi, zato ni pustila hčere od hiše, da bi jo obvarovala sramote. Maruša bi jo morda sama zapodila in se potem škodoželjno bahala, da se Magdalenina hči ponuja Janezu.

»Bo že prišel. Ako ga pa ne bo, kaj za to! Saj ti ne ostaneš na sramoti.«

Marijanica pa ga je čakala vedno težje.

Nekega dne je prišel v Samoto neznan mož. Postal je pred hišo, djal roke na hrbet in ogledoval hišo gor in dol, potem pa stopical okrog, kakor bi hotel vse natančno oceniti. Med tem se je radovedno oziral, kje bi koga ugledal.

»Kaj pa ta ogleduje?« je rekla Magdalena hčeri. »Meni je neznan, ali ga ti poznaš?«

»Pri nas ga še ni bilo.«

Magdalena je stopila pred vežo, uprla roke v bok in bistro pogledala moža, ki se je obrnil k nji.

»Kaj boš kupil, káli, ker tako ogleduješ hišo?«

Mož se je nasmehnil.

»Ne nameravam sicer, toda po ceni kupim, ako je na prodaj.«

- >Po ceni konjederec konje prodaja.<
- >Prav imaš. Pa mi še povej, ako sem prav prišel!<
- >Ko bi vedela, kam si bil namenjen.<
- >K mlinarici Magdaleni v Samoto.<
- Magdalena se je začudila.
- >Jaz sem. Ni me treba iskati drugod.<
- Dobrovoljnost je izginila z moževega obraza in zadrega se je prikazala.
- >Tako, ti si tista?<
- >Jaz sem, ako si namenjen k meni.<
- >Prav k tebi.<
- Pogledal je v tla in naredil nekaj korakov sem in tja, kakor bi nečesa iskal.
- >Ti imaš hčerko?<
- Magdalena je prikimala.
- >Lepo, mlado hčerko, Marijanico?<
- >Kaj vem, kako je drugim všeč! Moja hči je, meni ugaja.<
- Mož je uprl oči v Magdaleno in izpraševal:
- >Pa dekle ima ljubega?<
- Magdalena je ob tem nepričakovanem vprašanju zardela.
- >To nikomur nič mari! Če ga ima, ne brigaj se ti za to.<
- >Jaz sem oče njegov.<
- >Ah!< se je začudila Magdalena, nevolja je izginila z obraza, a v srcu ji je vstala misel, da je prišel oče snubit za sina.
- >Odkod pa prideš?<
- >Z Višave.<
- >Tako, stopi vendar v hišo! Nikar se ne drži tako, kakor bi bil tujec.<
- Beligoj se je prisiljeno nasmehnil.
- >Ni treba. Kar vam imam povedati, povem lahko stoje. Pa tudi mudi se mi domov.<
- >Ali je Janez bolan, da ga ni na izpregled?<
- >Bolan? Jaz mislim, da ne.<
- >Zakaj ga pa ni?<
- >Skrb je izražala to vprašanje.
- >Časa nima. Odtegniti se ne more delu. Namesto njega sem prišel jaz, da se pomenimo.<
- >Tako vstopi vendar!<
- >Jaz sem rajši zunaj.<
- >Tako nimaš dosti povedati?<
- >Ne! Ob kratkem ti lahko povem. Iz tiste ljubezni med mojim sinom in tvojo hčerjo ne more biti — nič.<

»Kaj praviš?« je jeknila Magdalena in na obrazu se je prikazal obup, jeza in razočaranje.

Beligoj je čutil, kako jo je to zadelo.

»Povedal sem ti, in ako želiš izvedeti, zakaj, povem ti še to, da ne boš mislila, da se je zgodilo to brez premisleka, iz nevolje ali sovraštva do tebe in tvoje hčere.«

»Ti me boš nalagal!«

»Zakaj? Ne poznam te, ne sovražim te, zato mi verjemi!«

Magdalena se je usedla na vežni prag, zakaj noge so se ji tresle od teže, ki jo je nagromadilo na njo to sporočilo.

»Takole je! Moj sin je dedič za Debeloglavom. Zapustil mu je vse, prav vse premoženje, kar ga je ondi. Zapisal mu je pa tudi nevesto.«

»Pa če je ne mara! Kdo ga more siliti? Ha! To mi povej!

»Testament!«

»Ha! Testament je mrtva stvar. Srce Janezovo je prosto, izbira si lahko po svoji volji, svojem srcu ženo.«

»Tako misliš ti, tako sem mislil jaz in je mislil moj sin, pa to ni tako. Zato me poslušaj. V testamentu je razločno zapisano, da mora vzeti moj sin sorodnico Marušino, žene mojega rajnega sorodnika Debeloglava, Reziko Glavanovo iz Globokega.«

»Ako pa neče!«

»Ha! Potem — sedaj me poslušaj — mora odstopiti tej ženski pol premoženja, pomisli: pol Višave izgubi moj sin, ako te ženske ne vzame. To je!«

»Ali je res tako?« je zavrisknila Magdalena.

»Ti dvomiš? Ti ne verjameš meni? Testament je bil prebran pred pričami. Testament ima spravljen Maruša, pa njo vprašaj!«

»Ha! Njo naj vprašam, njo! Ona je to naredila! Ha! Ti, stari, povej mi, ali si prišel v imenu svojega sina?«

»Zanj sem prišel.«

»Povej, kaj on pravi! Ali je zadovoljen? Obetal je moji hčeri vse.«

»Moj sin? Pameten fant je. On prevzame vso dedščino.«

»Vso? Tudi tisto dekle?«

»Zakaj pa ne? Kje more tliko priženiti, kakor tam gori?«

»Tako, to je! Denar je vse! Proklet!«

»Za to?«

»Proklet zato, ker ne izpolni priseg in obljub, ki jih je delal! Proklet zato, ker je mamil mojo hčer! Proklet zato, ker poroča denar mesto žene! Tvoj sin je nezvest, zato proklet, proklet!«

»Mati! Mati!«

S tem krikom je priletela iz hiše Marijanica in se vrgla materi na vrat.

»Ne kolnite ga! Ne kolnite ga, mati moja! Jaz ga ljubim!«
Na obrazu so se poznale solze, na glasu bolest.

»Ti ga še ljubiš? Ti? Izdajavca? Za denar prodaja svojo ljubezen, in ti ga še ljubiš?«

»Moj Janez!«

»Molči! Ne imenuj ga več! Slepar je bil, zato proklet on in tisti denar, ki se ga je polakomnil! Proklet rod na Višavi! Nebo in pekel naj pošljeta kazen tja gor!«

»Mati! Mati! Jaz ga ljubim!«

Beligoj je bil ves trd. Grozeča se Magdalena je vzbujala grozo in strah. V njenih očeh se je lesketal ogenj osvete, glas je klical maščevanje. Zato se je bal. Čudil se je pa Marijanici, zakaj njena ljubezen se mu je zdela močna, nenavadna. Saj je celo sedaj, ko je ravno izvedela, da iz te ljubezni ne more biti nič, da jo je pustil

Janez na cedilu, ostala mu zvesta in zadrževala mater v njeni togoti, ko je le-ta sipala kletev na nezvestega njegovega sina. Beligoj je spoznal čisto, nesebično ljubezen Marijaničino, in to je omamilo tudi njegov hladni razum. Všeč mu je bila v tem hipu, da si je mislil:

»O, ko bi bila to moja sinaha! Ta bi ljubila moža!«

Toda spomnil se je testamenta, spomnil se je polovice Višave. Stisnilo ga je v grlu. Pod nogami ga je začelo peči.

Stopil je korak bližje k njima in iztisnil s težavo iz grla besede:

»Sedaj vesta: Ljubezen je proč!«

Nato jo je pobral brž od hiše, kakor bi se bal koga.

»Haha! Ljubezen je proč! Tvoj sin bo še stegoval roke za njo! Iskal bo ljubezni, pa je ne bo. Ljubezen je vrgel proč, zato pride prokletstvo!«

»Strašna ženska!« je zastokal Beligoj in bežal, bežal.

Marijanica se je zgrudila pred materjo.

Na mesto sovraštva se je pokazal na Magdaleninem obrazu strah in materina ljubezen.

»Marijanica!« je kriknila prestrašena in se sklonila h hčerki.

»Ti umrješ.«

Solze so se udrle materi, ko je vidila hčerko tako strto.

»Proklet!« je siknila srdita, in jeza in sovraštvo je vzkipela v njenem srcu do njega, ki je povzročil vse to.

Zbrala je vse moči telesa in nesla onemoglo hčerko v hišo. —

Marijanica je za vratmi radovedno poslušala razgovor med materjo in neznanim možem. Srce ji je skopitljalo, ko je zvedela, da je ta mož Janezov oče. Zdelo se ji je, da se njene sanje zdaj uresničujejo. Toda oj, kako jo je bolelo, kar je izvedela! Vsaka beseda, izgovorjena tako mirno, jo je ranila, in srce je krvavelo in trepetalo. Tiščala je roke na prsi, glavo pa naslanjala na steno. Vpila bi bila bolečine in žalosti, toda bala se je in sramovala pokazati, kaj čuti. Ko je pa mati začela preklinjati njenega Janeza, je vzkipela vsa ljubezen do njega, zatajevati se ni mogla več, vrgla se je na mater, da bi zadušila one grozne besede, ki jih je bruhalo hipno sovraštvo.

Ljubila ga je vkljub temu, da jo je pahnil od sebe. — —

Udarci so bili za Marjanico prehudi.

Načrti, ki jih je bila naredila Magdalena, so bili hipoma razdrti. Tisto sladko maščevanje se je razpršilo v nič, in čutila je, da je ostala Maruša zmagovavka. Toda njen maščevalni duh ni miroval, iskal je mnovih potov, kateri bi privedli njeno hčerko na Višavo in njo do zmage. Pa spoznala je, da je prišla s poti, da je zgrešila cilj, in da se ne bo mogla maščevati. Seveda je to ni potolažilo, a da bi se ponižala in bi klicala Janezu v spomin njegove obljube, kazala mu žalostne nasledke zakona brez ljubezni, za to je bila preponosna. Zdelo se ji je, da bi se s tem preveč ponižala tudi pred Marušo. —

»Proklet! Segel si po mrzlem denarju in vrgel proč gorkočuteče srce! Proklet!«

Tolažila je hčerko, katera ni mogla več zatajevati, kako hudo jo je potrlo vse to, in je sedaj jokala, tarnala in mrla za izgubljenim ženinom.

»Mati, jaz grem za njim! Jaz ga ljubim!«

>Ha! Za njim? Ti, moja hči? O, seveda, le pojdi tja gor, pa poklekni predenj, povzdigni roke in ga prosí: Vzemí me! Vzemí me! Smejal se ti bo, a Maruša te bo zasramovala. Ali misliš, da te bo maral? Ti ne poznaš pohlepnihi ljudi!<

>Ali v mojem sreću je samo Janez.<

>Iztrgaj si ga! Vrzi ven tega človeka, ven iz srca! Ne misli nanj! On nima srca, pohlepnež je, ki za denar. proda svojo izbrano nevesto. Prodal bi pa tudi ženo, ako bi mu kdo obljubil denarja za njo!<

>Pa kako bom mogla brez njega živeti?<

>Ha! To vprašaš? Lažje kakor ž njim sedaj, ko ga poznaš. Pozabi ga! O, saj pridejo drugi, katerih srce ni kaljeno v pohlepu.<

>Pa vendar, mati, jaz grem za njim, jaz ga tako ljubim!<

>Kaj? Moja hči naj se hodi ponujati? Nikdar! On ve dobro, kje si. Ako bi te maral, bi prišel pote. Pahní te je od sebe pre-mišljeno in ti nisi na sramoti.<

>Kako mi je hudo!<

>O, še hujši bi ti bilo ob strani moža, čigar srce ima v oblasti pohlep. Pozabi ga! Ti ga moraš pozabiti! Ej, saj se jih ne manjka drugih!<

Marijanica pa je le mislila na Janeza in jokala zanj, a Magdalena mu je želela vse hudo, še bolj pa Maruši.

Ko je prišla nekega dne mimo Kokotova Jera, ji je naročila:

>Ako greš na Višavo, reci tisti nesrečnici, tisti Maruši, da jo je sam vrag vesel!<

Jera se je nasmehnila in gredoč godrnjala:

>Lej, lej, kako jo grize! O, Maruša jo je pa izvila! Nisem vedela, da je tako pretkana. Ne boš si prstov oblizovala na Višavi, ne ti, Magdalena, pa tudi tvoja hči ne.<

Janeza je peklo v sreću. Čutil je, da ne dela prav, ker ne gre v Samoto. Pa se vendar ni mogel odpraviti tja dol. Bal se je, da ne bi zaigral polovice Višave. Že tako se je še nagibal k Marijanici toliko, da je Višava komaj zmagovala.

>No, sedaj sem pa že odpravil tisto punico,< mu je pravil kmalu potem oče. >K nji sem bil šel.<

>Ali ste jo videli?<

>O videl, pa sem ji povedal, da je tista ljubezen proč.<

>To ste ji rekli, in kaj je dejala?<

>I, kaj! S staro šta nekaj vpili in regljali, in ko te je začela strara preklinjati, sem pa šel.<

>Preklinjala me je!<

>O, pa še kako!<

>Tako, preklinjala me je!<

Ta misel mu je ostala in dražila njegov ponos. Zdelo se mu je čudno in grozno, da bi ga kdo preklinjal, a preklinjanje matere njegove Marijanice ga je nad vse užalilo in vzbujalo srd.

»Tako, kolnejo me! O, sedaj pa lahko mislim, da niso ljubile mene, ampak moj denar. Hahaha.«

Tako si je tolažil užaljeni Janez vest, in pohlep je zmagal popolnoma.

In stvari so se polagoma razvijale. Beligoj, ki je ostal na Višavi, in Maruša, sta bila kmalu dobra prijatelja. Preštudirala sta bila dobro testament, in sedaj sta samo skrbela za časno srečo Janeza in Rezike.

»Čas je, da se vzameta.«

Tako sta sklenila Beligoj in Maruša, in kmalu potem sta bila Janez Debeloglav in Rezika Glavan na oklicih.

»Ta dva sta srečna,« so govorili ljudje, katerim je denar sreča, ljubezen nič — — —

Tiste dni je nekdo ponoči potrkal v Samoti na okno. Marijanica je vztrepetala, zakaj spoznala je, da trka Janez. Srce je hotelo, naj se mu odzove, in ko je le trkal in trkal, je hotela zares k oknu.

»Kaj? Greš precej nazaj!« je zagrmela v hipu mati in jo pahnila nazaj.

Sama pa je zajela vode, stopila k oknu, odprla in vprašala zamolklo:

»Kdo je?«

»Jaz sem, Marijanica, jaz, tvoj Janez.«

»Ha! Ti nesramnež, ti!«

Takrat pa všk! je priletela Janezu voda v obraz.

»To imaš, slepar lažnjivi! To je moj blagoslov, družega pa še dobiš!«

Magdalena je zaprla okno, a Janez je odšel preklinjaje — —

Mislil je, da se mu bo Marijanica oglasila, ga poslušala in mu odpustila, ko ji bo povedal, kaj hoče testament, in jo prosil odpuščenja.

Tak sprejem pa ga je raztogotil, da je s silo zatrl vse misli, ki so ga spominjale Marijanice.

Nekam rad je šel z Reziko — k poroki. Beligoj in Maruša sta bila vesela in sta dejala:

»Kako se to vse spremeni! Kako se imata rada! O, še prav srečna bosta!«

25.

Nekaj let potem.

Janez Debeloglav ni bil zadovoljen v zakonu. Imel je premoženje, bahal je lahko, vendar ni bil srečen, ni bil vesel tako, kakor

bi bil lahko, kakor je mlad mož ob strani mlade, ljubeznive žene. Rezika ni bila po tem, da bi sladila možu ure grenkih izkušenj, da bi ga tolažila ob času nevolje, mu dajala poguma v trenutkih, ko ga napada malosrčnost. Vedela ni, kdaj ga tlačijo skrbi, kdaj potrebuje razvedrila, katerega mu tudi ni znala dati, zakaj manjkalo ji je vseh lastnosti dobre žene: ljubeznivosti, prisrčnosti, razboritosti, potrpežljivosti, s čimer bi bila blažila moževo trdost do nje, ki naj bi bila njegova tovarišica in družica...

Premagoval se je, kolikor se je mogel. Zatiral je v sebi vse, kar je vzbujalo v njem zoprnost do nje, videti ni hotel njenih slabosti in se je veselil, ako je našel kako lepo čednost in dobro lastnost na svoji ženi. Toda ona ni vedela, kaj je in kaj mora biti možu žena. Kadar bi bila rada ljubezniva, je bila zoprna, kadar je potreboval tolažbe, je bila trda, neobčutljiva.

Zato ni mogla vstati v Janezovem srcu ljubezen, ki je v zakonu najtrdnjša in najslajša vez, izginilo je spoštovanje in zaupanje do žene, brez katerega ne more biti zakon srečen.

Vsega tega ni bilo. In tudi zakonskega blagoslova ni bilo, tudi otrok ni bilo, da bi vsaj le-ti sladili težke dneve zapuščenemu možu. ... Prokletstvo!

Janezu se je zdelo, kakor bi se mu bilo zlato v roki spremenilo v ničvredno peno.

In v srcu so vstajale stare želje po sreči, in vstajalo je kesanje. Njegove misli so hitele k zavrženi Marijanici. Duh mu je slikal srečo, ki bi jo užival poleg nje.

Janez se je kot trezen, pošten zakonski mož boril s temi zapeljivimi željami, zavračal nemirne misli in se posmehoval nesmiselnemu kesanju in taki blesteči sreči, ki mu jo je slikal težkobrdani duh.

Dostikrat je premagal želje in misli, včasih so pa blesteče slike v njegovem srcu zapustile neizbrisne sledove. Tako je bil v vednem boju sam s seboj.

In ker je bil mehak, bi bil morda v tem dolgotrajnem boju premagan, strt...

Tako mu pa je prišla na pomoč Marijanica sama.

Prebolela je bila kmalu bolezen prevarane in zapuščene ljubezni in se ozrla za drugim. Ker je bilo čedno in pridno dekle, ga je dobila kmalu. Krepak in postaven mladenič je prišel po njo, da ga je bila tudi Magdalena zadovoljna. Omožila se je v mlin na Črno vodo. Marijanica je bila svojega moža vesela in nekoč je šla nalašč z njim v Lašče k maši, da ga je pokazala ljudem, zlasti Janezu. Ko sta šla mimo Janeza, se je stisnila Marijanica k možu in se ozrla po

Janezu. Smeh je igral na njenem obrazu. In ta obraz je izražal vprašanje:

»Ali ni lepši moj mož, kot je tvoja žena?«

In Janez je dobro čutil, kaj pravijo njene oči, in to ga je zabolelo, užalilo. Njegovo samoljubje je bilo ranjeno. Mislil je, da bo Marijanica ostala sama in hrepenela ter vzdihovala za nezvestim Janezom, kar bi bilo ugajalo njegovemu samoljubju. Pa Marijanica mu ni bila hotela storiti te usluge. In nezvesti Janez ji je očital sam pri sebi:

»Saj me vendar ni tako ljubila, kakor je včasih dejala!«

S tem je opravičeval svoje dejanje. S tem je zatiral nemirne misli in želje in brisal vse slike, ki so ga spominjale nekdanje njegove neveste.

Od tedaj so se sukale njegove misli samo o ženi. Toda ta zvezda-stalnica ni imela tiste potrebne privlačnosti, ki bi mogla obdržati Janeza na pravem tiru.

Človek potrebuje razvedrila, tolažbe, ljubezni, in ako tega nima doma, si išče tega drugod.

Maruša se je starala, in s starostjo se je redila njena čmernost in sitnost. Z Janezom sta si prišla dostikrat navzkriž, toda vselej se je moral umakniti on, zakaj Rezika je potegnila dosledno z Marušo:

»Kaj jim pa hočeš? Pusti jih! Teta so moja!«

Obema pa Janez ni bil kos in je zato rajši odjenjal in požrl jezo, ki mu je potem, seve, obležala v želodcu.

Z Jurjem pa tudi nista bila več taka prijatelja kot nekdej, zakaj hlapec ni vselej zaupljiv do svojega gospodarja. Vrh tega se je Janezu zdelo, da je Jurij nekako priča, da se ni z najčistejšim namenom zvezal z Reziko. Jurij je bil zanj slaba vest. Sram ga je pa tudi bilo, njemu tožiti težave, katerih je bil sam kriv.

Kmalu po ženitvi je bil vzel Janez k sebi brata in sestro, da bi pomagala delati. Toda nista mogla dolgo časa prebivati na Višavi. Rezika jih je črtila, ker sta vlekla z Janezom, pa jima je kmalu zagrenila življenje na Višavi, da sta jo pobrala kar skrivaj domov.

Tako je ostal Janez sam s svojimi težavami in skrbmi.

In to je bila zanj poguba. Ker ni dobil prijateljstva, razvedrila in tolažila doma, poiskal si ga je drugod. Zašel je na napačna pota, v gostilne, kamor se zatekajo naposled nesrečni in slabo oženjeni možje.

Maruša je doma nergala na Reziko:

»V strah ga primi! Pri nas ni bilo nikdar tako! Vse ti bo zapravil!«

»Kaj pa hočem?« je Rezika vpraševala.

»Ej, da bi bila jaz tako močna, kakor si ti! Nikoli bi se mi ne izgubil, nikoli, to ti rečem. Doma pri meni bi sedel, pa mene bi gledal, pa nobene druge, veš?«

»Kaj druge gleda, teta, kali?«

»Ti si neumna! Misliš, da miži pred njimi?« ...

»Tako so mu druge tudi všeč!«

»I menda že, ker ga nič več doma ne drži!«

Rezika se je zamislila. Seme je padlo na rodovitna tla.

»To ga bom! Ne bo pomival po gostilnah, ne! Ako ga mora biti poln, naj pa doma tepkovec pije in mene gleda!«

»To, to! Tako naredi! Ako ne bo zlepa, pa zgrda!«

Janez pa ni maral za Rezikine besede. Smejal se ji je, ko je godrnjala in vpila nanj, pa se zopet izgubil.

V gostilnah je padal. V vinu so tonile njegove težave in skrbi, v vinu se je potapljal njegov značaj in moštvo, krepka moč je pojemale, gostilna mu je ugajala bolj in bolj. Tam je dobil vedno veselo družbo.

Sladki krčmar se mu je smehljaj in ga hvalil:

»Ti si mož! Ko bi bili vsi taki, kot si ti! Tako srečen, tako bogat!«

»Tacega nobenega več, kakor je Janez! Ta je mož! Ta se postavi, kakor se možak mora! Prej se je pela na Višavi druga pesem. Hehej, vsi vemo! Rajnega ni bilo nikoli na izpregled. Maruša je piskala, rajni je pa plesal, ako pa ni hotel tako ... oј, oј! ... pa kaj bi to govorili. Ti si pa mož, to vsakdo pravi! Ženska naj gospodari v kuhinji!«

Tako so govorili vinski bratci. In Janezu je bilo všeč to govorjenje, šegačkalo je njegov ponos, dušilo njegovo vest, in zato je rad ostajal v gostilni in pil in za vino dajal.

»Pa ga dajmo še eno mero, ker ste tako kratkočasni!«

Doma se mu je pa zdelo dolgočasno in pusto. Maruša je godrnjala, očitala mu dobrote, ki jih uživa od nje in rajnega in pripovedovala, da nekdanj ni bilo tako na Višavi. Rezika se je pa zaganjala v moža. Nihče ji ni povedal, da lepa beseda lepo mesto najde.

»Jaz ti bom dala! Doma boš, rad boš doma na zapečku!«

»Pa tebe bom gledal in teto, hahaha! Pa poslušal vajine čenče! Nista tako kratkočasni!«

»Viš ga! Viš ga! Tak-le jel!« se je oglasila Maruša. »Seve, druge — —«

»Teta, jaz ga bom!« se je zagrozila Rezika.

V Janezu je vzklopela kri.

»Poskusi! Pa bomo videli! Ampak to ti rečem: Pri Bogu je milost. Hahaha! Vaju naj jaz doma stražim! Ta bi bila lepa!«

»Hodiš pa druge! Kaj misliš, da te ne poznam?« ga je zlobno zavrnila Maruša. »Dekle, ne udaj se!«

Janez je prebledel in naredil korak k nji. Premislil se je in rekel:

»Ne bom vas, kakor zaslužite, da mi ne boste mogli očitati ne-hvaležnosti. Pa to rečem: tako zloben more biti le satan, kakor ste vi! O, vem, dobro vem, koliko je pretrpel stric zaradi vas!«

»Kaj pa ti veš?«

»To vam rečem: ako hočete imeti mir, ne podpihujte mi žene, ki o tem ničesar ne ve!«

»Hehehe! Zato je tako, ker ničesar ne ve,« se je zasmejala Maruša.

»Jaz norec!« je kriknil Janez in šel. »Tako jo že komaj prenašam, sedaj naj jo pa še s takimi mislimi navdahne. O, k a j s e m j a z m i s l i l!«

»Vidite, sedaj je pa zopet šel, ker se vedno ujedate!« je očitala Rezika teti, ko je videla, da je šel Janez po navadni poti.

»Šel, ker ne mara ne za dom, ne zate.«

»Za-me ne mara? O, seveda ne!«

»Oh, kako si še otročja! Ti nič ne vidiš in nič ne veš. Pa potrpežljiva si.«

»Kaj pa hočem?«

»Saj me nič ne ubogaš! Ali nisi močna? Kako sem jaz nesrečna! Ko bi še Kokotove Jere ne imela, pa bi ne mogla več živeti. Bog se me usmili!«

Rezika je šla ven in premišljevala, zakaj je Janez tak, zakaj ne more dalje časa prebivati doma.

Kokotovi Jeri je potožila Maruša vselej svoje gorje. Že nekdaj je bila njena prijateljica in sedaj, ko je Maruša spoznala, da Rezika vendar ni talka, kakršno si je mislila, in je čutila, da je osamljena, je bila Jera njena edina zaupnica.

Jera je pa vedela, da ji tam, kjer ji zaupajo, ne gledajo tako pod prste, kadar šteje jajčka.

Težko jo je pričakovala Maruša, kadar je že dolgo časa ni bilo k njej. In ko jo je zopet pričakala, oh, to si je lajšala srce! Vse ji je povedala, čisto vse, in izpraševala jo za svet. Posebno eno misel ji je zaupala, tisto satansko misel, katero je skušala po vsi sili vcepiti tudi Reziki, da je Janez poleg pijanca tudi — nezvestnik.

In Jera Kokotova, oh, kako ji je pritrjevala!

»Tak je, tak. O malopridnež! Vse bo pognal. In za drugimi lazi, kajpada lazi.«

»Oh, Jerčka, kaj ne, tudi ti veš?«

»Vem, vem — poznati jih je treba!«

»Ha, poznati, poznati! — Oh, moja nesrečna Rezika!«

Nekega dne je prišla Kokotova Jera zopet na Višavo. Komaj je dobro zagledala Marušo, se ji je že usula govorica:

»Vaš pa zopet pije tam doli pri »suhi Mici«. Štirje so, pa s kozarci trinktajo in pijo, da se kar hiša tresse. Mene je bil tudi poklical pit, pa sem samo jezik pomočala; rajši sem ga potlej skrivaj v kamrici kozarček. Ob sami vadi kar ne morem več živeti.«

»Tako je, tako. On pije, ona pa — Bog se usmili — skozi prste gleda. Pa tega mora biti konec, mora!«

Maruši so se jezno posvetile oči.

»I, naj ga naredi, ona naj ga naredi — Rezika!«

»Oh Rezika! — Saj me že skoro nič ne uboga! Nič se ne zmeni.«

»Tako ji je treba dopovedati. — Maruša, ali ji hočem jaz dopovedati?«

»Daj nu, Jerčka, daj! stori to in potem si kar izberi dve jari kokoši.«

»Boš videla!«

Maruša si je mencala roke od veselja.

Dobri prijateljci sta bili še skupaj, ko je prišla Rezika k njima.

»Ali ste zopet prišli po jajčka, Jera? Komaj bi bilo, ako bi naše kokoši po dvakrat na dan nesle, ker se tako radi oglašate tukaj.«

»Lej, lej, kako me pa težko vidi!« jo je zavrnila Jera in sunila Marušo.

Ta jo je pomenljivo pogledala.

»O, saj ste lahko zmiraj pri nas,« je pogovarjala Rezika.

»I, kaj bi pa jaz zmiraj tukaj delala? Toda nekdo drugi, Rezika, bi pa bolj s pridom bil malo več doma na Višavi, nego je. Ali veš kdo? Tvoj mož, Anza. To ti rečem: jaz bi ga že ne pustila tako kakor ti, da bi popival tja okrog in lazil za drugimi babami. Doma bi moral biti!«

»Kaj ga zopet ni doma?«

»Kaj še! Jerčka, kje si ga že videla, povej!« je posegla hudobno vmes Maruša.

»Oh, kje neki drugod! Tam pri »suhi Mici« je ves v veselju.«

»Prav precej grem ponj. Bom videla, ako bo nehal enkrat voglariti ali ne!«

Maruša se je zadovoljno nasmehnila, ko je videla, da je njena Rezika dobila potrební pogum.

»Pa sama ne pojdeš! Samo tebe bi se ne bal.«

»Pa pojdite še vi z menoj!«

»In jaz pojdem z vama, saj sem tako rekla Mici, da se še vidiva.«

Doli pri »suhim Mici« je bilo veselo in živahno, ko so prišle te tri doli. Janez je bil ravno pregovoril svoje bratce, da so krožili:

Bratci veseli vsi tralala, tralala...

Takrat so se pa odprla vrata in na prag je stopila Rezika.

»Tako, Anza, tako? Tralala, tralala... Jaz pa nisem vedela, da znaš tako. Doma se pa držiš žalostno in pusto, kakor bi metle upal,« je izpregovorila Rezika in stopila na sredo hiše.

»Ko tebe vidim, pa me vse veselje mine,« jo je zavrnil Janez, ki ga je imel že pod kapo.

»Ali sedaj veš? Ali si slišala na svoja ušesa?« se je oglasila Maruša je stopila za njo.

»Ho, ho? Ali je stara tudi s teboj prišla?«

Janez je malo prebledel in poklical ženo:

»Reza, pojdi pit!«

»Jaz bom doma pila, pa tudi ti boš doma pil! Jaz ti bom dala, ti volk, ti! Kajpak! Tako-le: tralala, tralala, to ti je všeč. Toda jaz ti pokažem!«

»Le postavi se!« je šepetnila Maruša Reziki.

Rezika je stopila k mizi in velela:

»Anza, precej domov! Tega je že dovolj. Jaz čakam, čakam, pa te ni od nikoder.«

»Bom že prišel, kadar se mi bo zdelo.«

»Le poslušaj!« je hujskala Maruša.

»Jaz ti tako rečem, da pojdi precej, prav precej domov! In vam, ki ta strup prodajate, pa rečem: našemu nikoli nobene kaplje več! Zapodite ga, ako še pride; on mora biti doma.«

»Pa ga priveži!«

»Saj ga tudi bom, ako ne bo ubogal.«

Janez je bil ves iz sebe od sramote. Sramoval se je tovarišev, gostilničarja in sebe.

»Da bi sam ne bil svoj gospod?«

Upornost se je vzbudila.

Vstal je in rekel:

»Ako se mi precej ne pobereš, vržem te tako ven, da se ne boš pobrala nikdar več.«

Ej, kako je zagomezelo po Reziki. Kakor bi jo kdo klical na boj.

»Ti boš mene metal, ti? Koliko te pa je?«

To rekši, je iztegnila roke po njem, a Janez jo je pahnil, da je podrla Rezika Marušo, ki je stala za njo.

»Jazes, Rezika, jaz sem proč!«

Rezika se je vzravnala in se razjarjena zaprašila v moča, ki se je bil malo prestrašil svojega dejanja.

»Pa se dajmo!«

Takrat ga je Rezika že objemala trdo, da se ni mogel ganiti.

>Pusti me!« je sikal Janez.

>Ali greš domov?«

>Pusti me!«

>Greš ali ne greš?«

>Tako nikdar!«

>Greš pa tako! Teta, umaknite se!«

To rekši se je Rezika uprla, privzdignila moža in ga nesla med glasnim krohoto skozi vrata.

>Ali boš sedaj krotak?« je rekla Rezika, ko ga je izpustila pred hišo. >Kaj je bilo tega treba?«

Janez je bil javno osramočen, zato je vstalo sovraštvo do nje, ki mu je to naredila.

Zažugal ji je, rekoč:

>To boš še pomnila!«

Nato se je obrnil in šel.

>Hihhi, pa si mislil, da te ne bom,« se je zasmejala Rezika za njim in je šla v hišo k teti, ki je jokala.

Jera jo je tolažila, jokala in ž njo vred tarnala:

»Saj sem rekla: pusti ga, naj dela kar hoče. Sedaj pa imata. O, uboga reva, vsa si pretrta!«

»Kje je Janez?« je vprašala Maruša Reziko, ko se je vrnila.

»O, tako gre, da bi ga zajec ne dohajal! Sedaj me bo poznal!«
Te besede so potolažile Marušo popolnoma.

»O, čast Bogu! Pa pojdiva še medve za njim. Jera, Bog ti povrni, kar si nam storila dobrega!«

»Medve sva stari prijateljici,« ji je obljubila Jera.

»Jaz se ne čudim, da ne more prebivati doma.«

Tako je rekel nekdo za njima.

In te besede je ujela Maruša pod oknom in se ugriznila v jezik.

»Tako je šel domov?« je vprašala Maruša.

»O, šel šel! Kako jih je pobiral! Ali ste videli, kako sem ga lahko? Kar poigrala sem se.«

Maruša se je zarežala.

Rezika pa ni dobila moža doma, in nihče ga ni videl.

»Kje pa je? Kje je? Kam je šel?«

Pa kdo je vedel. Ozirala se je, odkod bo prišel. Pa ga ni bilo tisti dan, tudi noč ga ni prinesla, niti naslednji dan.

(Konec prihodnjič.)

Franjo Neubauer:

Za srečo!

*Srečo tesno stisnil
v močne je pesti,
krepko je zavrnil
tja čez gore tri.*

*Mégle je presekal goste,
vriska ostri meč,
gorske je obsinil hoste
solnca svit blesteč.*

*Ej, kako se je razlilo
solnce čez goré!
Novo moč je začutilo
fantovo srcé.*

*»Sreča, moja moraš biti!«
vzkliknil je na glas
in čez hrib je strmoviti
krenil v drago vas...*

V-ar:

Gori, naj gori!

Ti Tonček in Fran, Ti Janez in Maks, Ti Pavle in Joža in Tine in vi vsi, ali še veste, kako je gorelo na planoti v jasnih nočeh? Kot da novo življenje iščete, ste iskali suhljadi v mračnem gozdu. In prinesli ste jo, in življenje ste prinesli.

Zažarelo je, pa tudi naša srca so gorela: V čistem veselju, navdušenju so gorela, v smehu in veseli pesmi so gorela.

Bog sam nas je bil vesel.

Ni bilo to v kresni noči, ko je vse tajinstveno; ne! Mi nismo hoteli tajinstvenosti: Jasnosti smo hoteli, zato smo si v jasnih večerih vsi jasno gledali iz oči v oči in eno je bilo vsem skupno: Da bi vedno bilo tako!

Zalil bi vas, če bi sedaj drugače mislil. Vedno je še tako in vedno bo tako, saj smo fantje!

In sedaj si še jasneje gledamo v oči: Saj veste kdo smo in kaj hočemo.

Katoliški fantje smo in katoliško življenje povsod hočemo!

In sedaj še jasneje ogenj v naših sreih gori: Vedno je večji, vedno gorkejši. To je naš kres, naš ogenj:

Najprej sebe v ljubezni Kristusovi razplamteti in kot ptič feniks na novo oživeti. In mi vemo, da bomo na novo zaživel. In mi vemo, da bomo božjo Ljubezen našli! V tihoti Doma duhovnih vaj Jo bomo našli.

To je globočina zunanjega ognja v naših dušah.

Ali bi tudi vi radi zvedeli za naš načrt? Ta je: Notranja prenovitev naših src, pomladitev naših duš, pridobitev srčnega trajnega veselja v duhovnih vajah.

Duhovne vaje so tisti naš ogenj, ki zdaj gori, ki naj gori!

Če hočete še več, vam bomo pa drugič povedali.

Lojze Golobič:

Bog

Mnogi ljudje ne znajo hoditi po svetu: velike oči imajo, pa so slepi; odprta ušesa, pa so gluhi; v prsih nosijo srce, pa nič ne vedo zanj. Zato mimo njih veter veje, poslanec božji, in prinese molitev zvonov, človek ne sliši. Zdaj, ko se vlega jesen, so loze kakor v nebesih: tam nimajo lepših mavric. (Ni ga človeka, ki bi povedal ali na papir izlil, kaj je v jesenski lozi videl!) Pa greš

mimo, kakor da nisi človek. In: ob zledenelih vogalih stoje slepci, izgnanci s tega sveta. Človek, tvoje srce je gluho in slepo.

Pa greš mimo križa in snameš klobuk. Zakaj, človek? Ne vem. Le roka se je dvignila, srce ne ve za to. In v cerkev si zašel! Ne, le noge so šle, srce je ostalo zunaj. — Glej, to Ti rečem, saj sva si brata: V tuji kraj boš prišel, kjer cerkve ni, kjer križa ni — in nič Ti ne bo težko. Še domislil se ne boš, da je Gospodnji dan. In da tisto uro v domovini k maši zvoni...

Človek, zakaj je s Teboj tako!

Vera v Boga, Očeta in Rešitelja in Posvetitelja bi morala biti v Tebi živa kakor kri. Točiti bi se morala po Tebi. In če bi iztekla, bi umrl. Morala bi biti v glavi, v roki, v nogi, v vsem telesu — kakor življenje. In če bi Ti kdo trgjal iz srca eno samo resnico, bilo bi Ti — kakor da Ti trga nogo... Potem bi Te poslali v puščavo, kjer ni cerkve — pa ne bi pozabil, kaj je v Tebi zapisano: pokleknil bi sredi peščenega morja in molil k Bogu, ki je tudi v puščavi doma.

Tako sem Ti rekel. Tebi, človek, pa se vera le suknje drži in odprašiš jo, če s krtačo potegneš...

Mene je učil verovati moj oče. Veš, on ni bil učen človek, samo podpisati se je znal. Vedel pa je o Bogu več kakor učeni bogoslovni profesor. Pa on ni govoril, le delal je.

Nekoč sva šla k zidnici (on je namreč vsak večer obiskal hram, pobožal po vrsti vse sode kakor ljube otročiče in se vračal) na kraju vinograda. Zvezdnat večer je bil kakor malokdaj. In tih. Od nikoder pesmi, od nikoder zvonca. Kakor da ni na zemlji. Takrat sname moj oče klobuk in ga v rokah nosi, prav kakor v cerkvi.

»Oče, zakaj ste sneli klobuk, saj ne zvoni.«

»Ni treba. Saj v nebesih zvoni. Bog je tu pričujoč. Tu na našem Vanjem vrhu, tu po teh njivah in zdolaj v našem trtju. Brez gospoda je tu. Pogledat je prišel, kako raste, kar je vsejal, kar je blagoslovil. Zato je vse tako tiho in pobožno: trava in trta in veter in tica — čutijo Boga. Pa molijo. Klečijo...«

Tiho je govoril. Obraz mu je bil ožarjen od rdeče zarje z zapadne strani. Oči so mu molile in verovala, roke so molile, ustnice pa so molčale...

— — — — —
Oj oče, že sedem let Te ni.

Pa kadar se vrnem na počitnice, me nekaj nosi na Tvojo pot. Mnogokrat sem pozabil Tvoje besede, veš, na tujem se mi zdi, ni Bog pričujoč. Tam ni znamenj njegovih, tam ni ljudi njegovih, po kaj bi hodil! Tam nikoli zvona ne čujem. Le kadar grem iz mesta ven, vidim Boga. Na Tvoji poti ga vedno srečam.

Človek, ne grebi v sebe, v knjige, v liste; tam ne boš našel Boga. Moli in veruj — pa ga boš videl kakor moj oče. In s Teboj bo, koder boš hodil. In brez njega boš bolan — in boš umrl!
Z njim pa boš mlad in zdrav in žalost ne bo videla Tvojih oči ...

Renko:

Rdeč nagelj

»Pridi nocoj k sosedovi lipi, France.«

»Kaj bomo tam?«

»Peli in vriskali bomo v lep večer.«

»Morda pa pridem,« je odvrnil Cirilu.

Razšla sta se.

Priplaval je nad vas večer, prijeten, poln življenja in žive pesmi. France ni šel k lipi. Sedel je v svoji sobi in zamišljeno zrl ven v noč. Leno in dremotno je brlela na mizi sveča in sipala svetlobo na steno, kjer je visel njegov telovnik. Ozrl se je France na steno. Videl je na telovniku rdeč nagelj, ki je kakor živo oko gledal na njega.

»Danica!« Ob pogledu na rdeči nagelj je nehote izgovoril to ime.

Sinoči je bil na vasi. Bil je tudi pri svoji Danici. Govorila sta. O dveh sreih, polnih ljubezni, čiste in lepe. Ko se je poslavljajal za tisti večer, je Danica odtrgala bohoten nagelj in mu ga dala. Z njim je šel med fante. Pa je videl Janez, da ima France nagelj.

»France ima nagelj na prsih, en sam nagelj. Otročje je to. Fantje nosimo večje šopke. In zelenje mora biti zraven. Take šopke dajejo dekleta.«

Franceta je zbdlo. Tiho je odšel.

Nocoj ni šel na vas. Sedel je v sobi. Sam. Na njega je gledal tisti rdeči nagelj kakor ljubeče oči njegove Danice.

Stranik Dragoman:

Pismo iz črne zemlje

Pišemo pismo. Z nerodno roko

rišemo črke na svetel papir.

Težke besede iz duše gredo.

Mimo gora se pomika večer

in polni srce.

Pišemo pismo že ves božji dan.

Grebemo misli iz njiv, gor in koč.

Nimamo zvoka. Vsakdo kot bolan

čaka, da pride prežalostna noč

in skriva solze ...

Fantje, mi nismo fantje

Ko gremo skozi vas dva, trije ali štirje, ko nas več skupaj gre in se iz naših ust, — ah, iz mladih ust! — klafanje sliši. Sram me je, ko se spomnim na tako umazane trenutke.

Tedaj, fantje, nismo fantje!

Ko se v družbi zbiramo in v gostilno hodimo ne po okrepčilo, — po slo hodimo... Saj veste: umazana kvantarska pesem iz še bolj umazanega srca privre...

Sovrašstvo prepir in kletev je slovo v opojnosti. Ali se spomnite: Tako svojo mladost skrunimo...

Tedaj, fantje, nismo fantje!

Ko se sli udajamo, ko srce v omami hudo poželi... Svojo srečo izgubimo... Mladostne ure si grenimo... Oči povešamo...

Tedaj, fantje, nismo fantje!

Tedaj smo šlape, mevže.

Mladi grobovi

Anton Kozoglav:

† Hinko Herle

V pozni jeseni, ko je skoro že vse listje odpadlo raz drevoja, nam je neizprosna smrt ugrabila Herletovega Hinkota. Tudi on je padel kot ovenel listič z drevesa življenja v naročaj matere zemlje.

Rodil se je leta 1908. v Solčavi, v ugledni in dobro znani Herletovi hiši, ter je v najlepši mladeniški dobi dokončal svoj tek življenja. Umril je dne 8. novembra 1930 v celjski javni bolnišnici. Komaj par dni je ležal bolan. Po nasvetu zdravnikovem so ga odpeljali v Celje, kjer je pa kmalu izdihnil svojo plemenito dušo.

Vest o njegovi smrti se je bliskovito raznesla po Solčavi in vsega prebivalstva se je oprijela nepopisna žalost in potrnost. Kot pošlovodja kmetijske zadruga, kjer je deloval že štiri leta, si je zaradi svoje velike uslužnosti, poštenosti in marljivosti pridobil srca vseh Solčanov. Tudi napram tujcem, ki jih je na ta ali oni način pot za kruhom privedla v Solčavo, je bil vedno uslužen. Če ga je kdo kaj poprosil, mu je takoj pomagal. V njegovem plemenitem srcu ni bilo prostora egoizmu, sovraštvu in hinavščini. Dasi je imel samo ljudsko-šolsko izobrazbo, je zaradi svoje duševne nadarjenosti spretno in uspešno vodil zadrugo. Bil je član Marijine družbe, prosvetnega društva in prostovoljnega gasilnega društva.

Bil je zares fant od fare.

Njegov pogreb je bil jasna priča, da ni imel sovražnikov in kako je bil pri vseh priljubljen. Ko so mu pevci zapeli »Vigred se

povrne«, ni bilo nobeno oko brez solz. Nadvse ganljiv je bil pa prizor, ko mu je zastava mladeniške Marijine družbe dala zadnji pozdrav, ko se je nagnila nad njegovo s cvetjem in venci zasuto krsto v odprtem grobu. Ob istem trenutku mu je dala zadnji pozdrav tudi požarna bramba in domača godba na pihala mu je zaigrala v slovo.

Ko smo se zavedli, da je prišel trenutek, ko se za vedno ločimo od preljubega Hinkota, je v pritajenem ihtenju zalesketalo neštivila solz. Še jesensko sonce je zatrepetalo ob tem prizoru in se žalostno skrilo za goro...

Zapele so lopate in motike in zemlja je vedno z manjšim bobnenjem polnila Tvoj grob, dokler ga ni popolnoma napolnila in se je nad grobom napravila še gomila.

Tako je bila končana Tvoja pot.

In sedaj, dragi Hinko, je tam Tvoje domovanje, kjer mnogi spe nevzdramno spanje. Tudi Ti že nevzdramno snivaš. Ločil si se od nas telesno, a duh Tvoj živi med nami — spomin na Te nam ne bo zamrl nikoli.

Bog naj Ti obilo poplača vsa Tvoja neštivilna dobra dela.

Bodi Ti lahka zemljica domača!

*

Rajni Hinko je tudi prav rad čital dobre knjige in časopise. Posebno mu je bil pri sreču fantovski list »Kres«. Tudi v njem je močno plapolal kres mladostnega življenja, a je nepričakovano ugasnil — ugasnila še zadnja tleča iskrica.

Stranik Dragoman:

Spomin

Večeri so težki. Od Šmarne gore rasto nebesa v motno sivino. Za Krimom se zgane včasih ostra luč. Posavsko polje tone v neznan mrak, v tujo zemljo. Hiše molče. Tudi ljudje ne govore. Pol jih sanja, pol čaka večera in jutra. Jutro je daleč.

»Dež bo!«

»Naj! Snoči je bil tudi.«

»Sem misli snoči v vas iti,
pa je bila meglica v jezeri...«

Bron udarja deset. Trudno poje kladivo.

»Zdajle bi končali pa bi zapeli. Prav do lurškega znamenja,« pomisli nekdo.

»Molči!« je jezen drugi. »Morda je prav.«

»Kaj bo prav? Tebi je vse prav.«

»Pojdimo!«

Gneča pred farno cerkvijo se raztegne čez cesto. Ostro zveni korak. Cerkev se je dvignila v neznansko višino, skoraj, da se je oblaki dotikajo.◀

»Daj čez, Joško!◀ prosi eden.

»Katero?◀

»Staro.◀

Tiho zveni pesem v duši. Potem vstane v besedo:

»Polje, kdo bo tebe ljubil...?◀

»Prokletost!◀

»Kaj?◀ se ustavijo.

Visoka stavba ob cesti. Temna okna, široka vrata. V noči je podobna mrtvašnici. Petnajst obrazov gleda v zidove. Iz molka se utrga melodija:

»Ljubil te bo žar pomladni, žar pomladni...◀

Počasi ugaša pesem. Fantè v ozadju zapiska:

»Kaj take poje? Saj nismo babe!◀

»Ti!◀

Ko bi ne bilo noči, bi videl štirinajst parov bolnih oči. Pa je tema in mraz v dušah.

»Pustite ga!◀

»Kam?◀

»Da ne bomo med hišami. Tu je preveč spominov.◀

Pomladno polje diha čez cesto. Vetèr žene oblake, da kar šumijo. V daljavi, nekje na gorenjski strani, poskuša grneti.

»Zapojmo!◀

»Ne morem...◀

Stojijo v blatu sredi ceste. Obrazi drhtijo.

»Kaj bomo delali?◀

»Peli!◀

»Pili!◀

»Razgrajali.◀

Oči se začudeno upro v Toneta.

»Razgrajali. Plotove lomili, ograje razbijali in okna. Naj pojejo spet količki.◀

»Saj bomo peli.◀

»Tisto ni nič. Samo na znotraj. Jaz bi tudi za zunaj kaj rad!◀

»Bodi pameten!◀

»Saj sem. Svet se obrača, vse se ponavlja.◀

Fantje majejo z glavami.

»Dajmo!◀ se zbudi Joško.

»No!◀

»Regiment po cesti gre...!◀

Silovito rezko pada korak. Od ostrega vriskanja se tresejo hiše. Gredo skozi vas. Na koncu vasi je vrt z lepo zeleno ograjo. Petnajst fantov se ustavi pred njo. Pesem preneha. Poslednjič zavriska Tone, skoči k ograji in odlomi količek.

»Auf biks!«

»Auf biks!« zaori. Ograja, zelena ograja poka, poka. Med previranje in kričanje se meša smeh.

Tone spusti količek.

»Saj ne vemo, kaj delamo...«

»Roke se povesimo, nekateri ogledujejo ograjo. Količki padajo po tleh.

»Plačali bomo,« pravi nekdo.

»Nič plačali!« zakriči Tone. »Nam naj plačajo!«

Tiho se vrača gruča skozi vas. Pred cerkvijo hoče biti nekdo junaški in zakriči:

»Na korajžo!«

Pogledajo ga počasi in začudeno kot da ga niso še nikoli videli. Grmi vedno bliže. Dež bo.

Stranik Dragoman:

Kadar so steze zelene

Noč molči čez svet. Na Breckenkovem klancu smo legli v travo in mislimo. Ostro mežikajo zvezde v višini. Prečudno so goste. Pravkar so jih prižgali božji angeli. V goščavi za nami poje nekje sova. Vinko jo nekaj časa oponaša, potem začne polglasno žvižgati, nato mu zmanjka melodije in umolkne. Pod nami spe Dravlje. Razločno se vidi zvonik med črnim drevjem in senco najbližjih hiš. Pri Cirmanu na Pržanju laja pes, na Kamni gorici mu odgovarjajo. Na južnem nebu gori luč ljubljanskih cest.

»Ti, nikoli nismo govorili,« šepeta Francelj, »kaj misliš, ali je to vse od Boga, ali ni?«

Ne vem, odkod se mu je vzelo vprašanje. Leži na hrbtu in strmi v nebo. Čezenj se vleče bela romarska cesta.

»Odkod pa!«

Skoraj žalostno odgovarja drugi Francelj. Dvignil se je in sedel. V polmraku se vidi, da so mu zagorela lica.

»Samo mislil sem,« ugaša prvi.

»Kaj boš! Če ni Bog sam delal, precej besede je pa imel pri vsem. Saj je vse tako sezidano, kot samo Bog zmore.«

»Dajta mir!« se zbudi tretji, Vinko.

Spet smo vsak zase in vendar vsi skupaj. Počasi hije v Dravljah enajst. Zadržujemo sapo in lovimo vsak glas, kot da bi z njim ujeli tisto minuto, tisto neizrekljivo lepo, ki bo ostala večna. Ura ugasne. Toplo in mehko diši v travi. Sredi polja je vas, skoraj pod hribom, proti ljubljanski strani. Menda so Koseze. Tam prepevajo. Vinko skuša spremljati sanjajočo pesem. Vem, da bi rad kričal, ko oba Franceljna molčita. V daljavi se zasveti bela luč. Po veliki cesti onkraj Dravelj hiti avtomobil. Ne vidimo ga, samo slutimo.

»Kaj vam blodi po glavi?« se obrne Vinko.

»Meni Čarmanov Janko. Mlad je bil, nikomur ni ničesar storil, pa je moral umreti.«

»Hm,« skomigne Vinko. »Škoda zanj. Nič ni pomagalo, čeprav je bil močan, ko je prišla ura.«

»Kakšnega starega naj bi pobralo...«

»Obrni, obrni svet, če moreš. Še noge ne moreš ozdraviti, ko te boli...«

»Oh, ko bi mogel!«

Spet molk. Na draveljski strani prepevajo žabe. Breckenov pes se parkrat zbudi in zakriči. Zamolklo rožlja veriga, ko jo vlačijo za seboj.

»Zdaj bi bil že mojster, lahko bi na svoje začel.«

»Kdo?«

»I Janko!«

»Seveda,« pritrdimo. Svetla podoba gori pred nami, krepek korak, vesele oči in mlada beseda:

»Fantje, le korajžo, saj pojde!«

»Drugače bi bilo na svetu, ko bi bil Janko živ!«

Nobeden ne pove besede. Vinko se obrne na hrbet in gleda v nebo. Kraj nas pade jabolko z drevesa. Vinko ga pobere in pokusi. Kislo je, saj je komaj avgust in žlahtna drevesa ne rasto ob poti. Jezen ga vrže pod cesto v jarek.

»Tukaj bi se lepo spalo!« misli Francelj.

»Pa je čas, da gremo domov!« je nemiren Vinko.

»Saj je komaj enajst.«

In jutri ob sedmih delo. Vsi daleč, vsi enako. Enajst je ura, pa je v tej nočni uri zdravja za tri solnčne dneve. Ampak samo na Breckenovem klancu.

Gremo skozi Zadol. V goščavi se smeje sova.

»Presneti ptič!« godrnja Vinko.

Oba Franceljna molčita.

*

Danes pa ni zdravja. Prvi Francelj leži pri svetem Vidu. Vsako noč gleda zvezde, vsako uro Boga. Saj je bil mlad in ni nikomur ničesar storil, pa je ugasnil v pomladanskih dneh, v prvih solnčnih urah. Drugi Francelj je pa v svetu. Pisal sem mu, potem sem naslov izgubil. Jutri ga poiščem in bom napisal dolgo, dolgo pismo...

Nove knjige

Vi oblaki ga rosite. 10 pesmi za adventni čas. Za mešani in ženski zbor. Zložil Martin Železnik. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1930. Cena Din 20. V pripravi na božič pri zornicah posebno vplivajo lepe adventne pesmi, zato naj si cerkveni pevski zbori pravočasno preskrbe pričujočo novo izdajo adventnih pesmi, ki po vsebini in napevu globoko segajo v srce. Sledeče pesmi so: Vi oblaki, K nebu povzdignimo solzne oči, Duše željno so drhtele, Že bliža se rešilni dan, Težki so dnevi, Raj je zapravljen, Ave Marija, rajska Devica, Zdrava, zemlje vse Gospa, Oznanil je Angel, Poslan z nebes.

Uspavanka Jezuščku. (Besedilo zložil Maks Simončič.) Zložil Stan-ko Premrl. Izšla kot glasbena priloga »Orliča«, št. 5, Leto X. 1929-30. Posamezni izvod stane Din 1; manj kot pet izvodov se ne pošilja. Naroča se pri Društveni nabavni za-drugi, Ljubljana, Ljudski dom. — Najtopleje priporočamo to krasno pesem vsem družbenim pevskim zborom, ker bodo z njo malim in odraslim nudili obilo božičnega veselja pri božičnici.

Jubilejni zbornik katoliškega društva rokodelskih pomočnikov ob petinsedemdesetletnici. 1930. Ljubljana. Uredil Alojzij Stroj.

Tiskala »Jugoslovanska tiskarna«. — Tako se čitatelju v elegantni vnanjosti predstavlja čisto posebna knjiga, ki obsega 100 strani ter res zasluži, da jo temeljito prebereš. Vsebina temu zborniku je življenjsko pestra in zato tudi vsestransko zanimiva. Kako lep je članek »Pregled strokovne obrtne izobrazbe v Jugoslaviji«, ki ga prinaša g. prof. dr. V. Rožič. Posebno važen je članek: »Delo v društvu«. Koliko v istini živega življenja utriplje po stranicah tega članka, bi utegnile nekoliko izdati besede: »Zmed blizu 3000 pomočnikov, ki so se udeležavali izobraževalnega dela v društvu, navaja Jubilejni zbornik življenjepisne podatke le nekaterih, izmed živečih le onih članov, ki so vedno požrtvovalni pospeševalci društvenega delovanja. Dosegli so kot mojstri in voditelji obrtnih podjetij prav odlično mesto v človeški družbi. — Pa tudi izmed velikega števila onih, ki izvršujejo svoj poklic kot delovodje, kot rokodelski pomočniki ali kot industrijski delavci, bi lahko navedli dolgo vrsto izbornih mož, ki s ponosom priznavajo, da so dobili v društvu vse pogoje srečnega in zadovoljnega življenja. ← Na kratko! Jubilejni zbornik katoliškega društva rokodelskih pomočnikov ob njegovi 75letnici naj bi našel čim več dobro mislečih bralcev.

Izdaja konzorcij »Kresac«. — Izdajatelj in urednik: Ivan Martelanc, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. — Stane 25 Din za vse leto. — Tiska Jugoslovanska tiskarna: K. Čeč.

SALDA-KONTE
ŠTRACE — JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE — MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE;
RISALNE BLOKE
ITD.

nudi po izredno ugodnih cenah

KNJIGOVESNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE

PREJ **K. T. D.**

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ŠT. 6/II.

Nova založba

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Kongresni trg
(v Zvezdi) priporočasvojo
bogato zalogo

*vseh vrst knjig in revij,
slovenskih, nemških in dr.
Na željo naroča in dobavlja
knjige in revije tudi iz
inozemstva; — antikvaci-
nih knjig, ki jih kupuje in
prodaja po najugodnejših
cenah; — pisarniških potrebš-
čin, kakor papir, tintnike,
svinčnike, radirke, peresa,
zapisnike, mape in dr. po
najzmernejših dnevnih cenah.
Solidna postržba!
Dobro blago!*

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru ter brez vsakega odbitka. Tudi rentni davek plačuje posojilnica sama. — Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijsko v lastni palači, zidani še pred vojsko iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog

Hranilne vloge znašajo nad 180 milij. Din

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Najbolje urejena:

tiskarna
knjigoveznica
klišarna
kamen- in offsettisk
bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**NAJMODERNEJŠE
GRAFIČNO PODJETJE V JUGOSLAVIJI**